

ZPRAVODAJ MATICE SLEZSKÉ

Číslo 76

Leden - duben 2015

JAKÝ BUDE LETOŠNÍ ROK?

Velmi nesnadný, alespoň pro Matici slezskou. Tak se to totiž jeví v prvních týdnech roku, kdy funkcionáři odboru, ale také vyšších matičních orgánů řeší staronové a také úplně nové problémy. Uvedu zde z nich tři nejpodstatnější, které se nejvíce dotýkají dalšího života Matice slezské. Ten první bychom mohli nazvat byrokratický. Již vloni jsme informovali členy, že jako *spolek* se musíme vyrovnat s novým občanským zákoníkem. Dnes to ještě nevíme, ale cítíme, že to bude mnohem složitější, než se nám zdálo. Proč tomu tak je? Až doposud bylo našim „správním“ orgánem, tedy tím, komu jsme zasílali různá hlášení a informace o organizačních změnách Ministerstvo vnitra v Praze. Možná proto, že jsme byli pro ně tak daleko nebo že jeho úředníci byli více shovívaví, málokdy došlo k nějakému složitějšímu jednání, někdy stačilo jen zatelefonovat a upřesnit, oč jde a požadovaná záležitost byla vyřešena. Nyní je „nad námi“ Krajský soud v Ostravě, který už u prvního podání změn vyžaduje k němu další doplňky – ke schváleným stanovám nutno doložit prezenční listinu účastníků jednání, vysvětlit účel spolku (ač je to uvedeno hned v úvodu stanov) a vypadá to tak, že každý odbor bude muset samostatně při registraci doložit obdobné dokumenty, pochopitelně úředně ověřené. To vše bude vyžadovat čas a také vynaložené prostředky a kdoví co ještě. Tak nevím, jestli si stát nedal za úkol zlikvidovat co nejvíce dobrovolných organizací, dle nového *spolků*? Mně to tak trochu připadá, protože čím méně spolků, tím méně starostí pro úředníky, jejichž počet vytrvale roste. Není to samozřejmě jen problém Matice slezské, protože jsem členem i dalších spolků a vidím, že také ony se potýkají s podobnými problémy.

Druhý problém je majetkoprávní. Již jsme se o něm v Matičním zpravodaji zmiňovali, protože jeho řešení se táhne už dobré dva roky. Matice slezská je vlastníkem Matičního domu, jehož jádro, později nákupem rozšířené o další dvě vedlejší budovy, naši předkové koupili již v roce 1880 na úvěr za 19 500 zlatých, který spláceli až do roku 1917. Dům byl sice Matici dvakrát odebrán (1939 a 1948) a třikrát vrácen, naposledy v roce 1990, ale pozemky pod ním připadly státu (nevíme kdy) a ten nyní požaduje, aby je Matice slezská buď odkoupila nebo platila nájem – jde o částky milionové, v případě

nájmu statisícové. Takovým způsobem se chová stát, jemuž každoročně unikají miliardy do soukromé sféry nebo dokonce do zahraničí, k organizaci, která se právem hlásí k tomu, že její existence a celé minulé působení se rozhodující měrou zasloužila o to, že Slezsko zůstalo českým! A opakuj to, co bylo uvedeno již v předešlém odstavci: obdobně macešský postoj zaujímá stát také k jiným institucím, jak víme z osobních kontaktů.

Třetí problém vyvstal v minulém roce a míří do budoucnosti, byť jeho původ bude mnohem starší. Již minulé číslo Maticního zpravodaje přineslo informaci, že v minulém roce během prázdnin opustila Maticní dům Základní umělecká škola V. Kálíka, která nyní využívá část bývalé zvláštní školy, dnes základní školy ve Dvořákových sadech. Stalo se tak na nátlak Krajského úřadu, který je zřizovatelem této školy, v minulosti založené Matici opavskou (1924). Uprázdňené prostory Maticního domu nyní čekají na nové uživatele, protože Matice slezská je pro svou činnost nepotřebuje – vždyť je spolkem dobrovolným, bez placených úředníků a zaměstnanců. S prvními zájemci o pronájem se již jedná. Tím ovšem tento problém nekončí. Také další současní uživatelé-nájemci v Maticním domě jsou zřízení krajem a ten je tlačí k tomu, aby z Maticního domu odešli. Je pravda, že tito uživatelé – Pedagogicko-psychologická poradna a Zařízení školního stravování „Maticní dům“ - platí za užívání Maticního domu nájemné. To je však v podstatě symbolické a velmi nízké, protože těmto zařízením se stále odpočítává od teoretického nájmu vysoký podíl původní investice, kterou vložil do generální opravy Maticního domu dnes již neexistující Školský úřad, když potřeboval pro svá zařízení prostory, které tehdy nebyly v Opavě k dispozici. Protože to bylo v době, kdy Matici slezské byl již dům vrácen, zavázali jsme se k dodržování tohoto závazku, a to až do roku 2021. Nájemné, které Matice slezská od těchto uživatelů dostává, sotva stačí na běžnou údržbu Maticního domu, protože je to budova poměrně stará a uživatelé se o údržbu vůbec nemusí starat. Jak se nám dostávají různé informace z neoficiálních zdrojů, Krajský úřad přichází i s velmi pochybnými nápady, jako je přestavba jídelny v bývalém hotelu Jelen (jídelna v Maticním domě převyšuje jeho kapacitu čtyřikrát) nebo výstavba úplně nové budovy pro poradnu a podobně. Jistě, že po uvedeném roce 2021 bude třeba situaci znovu řešit v podmínkách, které budou v tom čase platit. Je však jisté, že Matice slezská a její budoucí orgány – jistě to budou již jiní funkcionáři než dnes – budou v duchu tradic Matice opavské a později slezské, která podporu školství vždy považovala za jednu ze svých hlavních devíz, velmi vstřícní a sotva to může ohrozit existenci těchto zařízení. Informujeme o těchto záležitostech především proto, že v Opavě a jejím okolí kolují mnohé i dost divoké informace, které ne vždy jsou založeny na realitě. A členové Matice slezské stejně jako její příznivci mají právo vědět o daných skutečnostech plnou pravdu. Je tedy možno říci, že tlak na odchod všech zařízení zřízených krajem z Maticního domu tu je, věřme však, že okamžité vystěhování zatím nehrozí a že ještě řadu let bude soužití Matice slezské a těchto nájemců zdárně fungovat.

V těchto úvodních stránkách jsme uvedli jen tři z hlavních problémů, kterými se nyní funkcionáři Matice slezské musejí zabývat. Netěší nás to. Raději bychom řešili vylepšování naší činnosti, omlazování členské základny či prohlubování vztahů mezi odbory a jeho členy. Ale tvrdé realitě se musíme postavit zcela otevřeně.

POZVÁNKA

Místní odbor

Matice slezské v Opavě

zve všechny své členy, příznivce Matice slezské i veřejnost na

ČLENSKOU SCHŮZI ODBORU

Schůze se koná v aule Církevní konzervatoře v Opavě,

Beethovenova ul. 3

v pondělí 23. března 2015 v 16 hodin

V úvodní části vystoupí studenti a pedagogové Církevní konzervatoře v Opavě

na **koncertu pro Matici slezskou**

Program pracovní části schůze:

Uvítání členů a hostů

Zpráva o činnosti a hospodaření odboru v roce 2014

Revizní zpráva

Výhled činnosti a rozpočet na rok 2015

Rozprava k předneseným zprávám

Návrhy a připomínky k činnosti odboru a různé

Schválení usnesení a zakončení

Výbor odboru očekává hojnou účast členů i široké veřejnosti.

BŘEZEN – MĚSÍC KNIHY

Připomínat tuto novodobou obecnou tradici se snad bude někomu zdát podivné, ale vztah Matice slezské ke knize jako kulturnímu statku byl vždy velmi dobrý. Při ohlédnutí do dávnější či novější minulosti našeho spolku se setkáme se slušným počtem publikací, které Matice vyprodukovala. Vždyť konečně celé matiční hnutí vzniklo vlastně hlavně za účelem vydávání knih a jejich šíření v národním jazyce (první byla Matice srbská v r. 1826) a u některých ze současných matic i dnes je tato oblast těžištěm jejich činnosti, u nás kupříkladu Matice moravské. Avšak ani ediční činnost Matice slezské není bezvýznamná! Tituly vydané Maticí slezskou vždycky byly velmi přínosné pro poznání regionu, v našem případě Slezska a jeho minulosti, jeho významných osobností, přírody i aktuálních problémů. Je pravda, že v posledních dvou letech ediční činnost Matice slezské byla utlumena, protože před ní vyvstaly jiné významné problémy svázané s velkými finančními nároky, takže na edice již nezbyvá dost prostředků. Ale to je situace jen přechodná a v čase co možná nejkratším bude ediční aktivita obnovena. To je také důvod, proč už jsme delší dobu nevydali přílohu zpravodaje **Knižní nabídka Matice slezské**, která naposled vyšla na podzim předminulého roku. Tato poslední nabídka matiční produkce stále platí, takže z jejího bohatého výběru je možno vybrat vhodný titul, který by obohatil knihovnu nejen každého člena Matice slezské, ale také každého kulturního Slezana. Nyní, v měsíci knihy, je k tomu obzvlášť vhodná příležitost.

Od posledního čísla nabídky Matice slezská realizovala pouze dva vydavatelské počiny. V loňském roce Matice vydala dvoudílný CD komplet **Beethoven Lichnovským II**, který navazuje na předchozí komplet *Beethoven Lichnovským I*, vydaný v roce 2012 městem Hradec nad Moravicí. Oba komplety obsahují skladby, které Beethoven věnoval svým mecenášům - rodině Lichnovských, přičemž nově vydaný komplet je obsahově pestřejší a přináší kromě skladeb komorních také díla symfonická. Také druhý vydavatelský počín Matice slezské souvisí s Beethovenem. Jedná se o hudební medailon hradeckého zámku s názvem **Beethovenův Hradec**, který nabízí stručný pohled do historie zámku a jeho hudebního života a zejména pak podrobné informace o historii i současnosti stejnojmenného mezinárodního hudebního festivalu s více než padesátiletou tradicí. Tato publikace v česko-anglické verzi, případně doplněná o CD komplet, může být vhodným dárkem i pro vaše blízké či známé v zahraničí. Kromě vlastních publikací nabízíme i publikace vydané jinými vydavateli. Z novějších titulů nám byly nabídnuty pro členy za sníženou cenu oba díly knihy T. Skalíka **Opavské sochy**, I. díl za cenu 175 Kč, II. díl za 195 Kč. Dále nabízíme **Průvodce architekturou Opavy** za 330 Kč. Drobná publikaci vyšla o životě významného, leč dnes málo známého Slezana, **P. Paula A. Heidera**. Jeho život a působení je celoživotně spjato se Slezskem, ke kterému se vždy hlásil. Působil v řadě míst ve Slezsku, naposledy jako probošt v Opavě, byl členem Německého řádu, v němž se nakonec v roce 1933 stal velmistrem, angažoval se rovněž společensky hlavně v charitativní oblasti, pohřben je v Bruntále. Zájemci, které zajímá běh života katolického duchovního od kněze po vysokou funkci velmistra, ji mohou dostat za 20 Kč. Na sekretariátě je možno dostat také mnohé další starší tituly, některé z nich i za zlevněnou cenu.

Významnou položku ediční činnosti Matice slezské představují **Vlastivědné listy Slezska a severní Moravy**. Letos vycházejí již jednačtyřicátým rokem, od roku 1998 je jediným vydavatelem Matice slezská. Mnoho minulých čísel je již zcela vyprodáno, přesto ještě skromné zbytky některých ročníků jsou k dispozici. Starší čísla lze dostat pochopitelně za nižší cenu, takže je to vhodná příležitost na vyplnění ročníkových mezer. V současné době je již obsahově zkompletováno první letošní číslo, které vyjde koncem dubna. Jako obvykle přináší řadu nových poznatků z různých oblastí vlastivědy Slezska. V návaznosti na předchozí ročník jsou zde příspěvek o výtvarnících a hudebnících Novojičínska a další kapitola z církevních dějin Větrkovic, příspěvek M. Myšky se věnuje vztahu ruského cara Alexandra I. k Opavanům v době jeho zdejšího pobytu při Opavském kongresu 1820, minulé století připomínají počátky evidence motorových vozidel v Opavě a zajímavý materiál o tankistech, kteří se do československé armády dostali přes wehrmacht – šlo pochopitelně o vojáky z Hlučínska. Z přírodních památek je věnována pozornost jeskyním Na Špičáku. Mimořádně zajímavý je příspěvek V. Skaličky, který na základě vlastního výzkumu představuje pozůstatky slezského nářečí v polském příhraničí Opavy. Z osobností jsou připomínáni opavský podnikatel J. Hruschka, významný představitel kultury v regionu J. Urbanec, opět ostravský novinář R. Vichnar. Další příspěvky jsou věnovány přírodě, průmysl je zastoupen dnes již neexistující firmou Ferrum ve Frýdlantě nad Ostravicí. Nechybí ani pravidelné rubriky Pohlednice z kraje, Matice slezská informuje, novinky literatury ke Slezsku. Články jsou doprovázeny bohatou obrázkovou dokumentací a seznamem pramenů a literatury. Nové číslo tohoto vlastivědného zpravodaje tedy rozhodně stojí za přečtení a vřele ho doporučujeme všem, které zajímá minulost i přítomnost našeho kraje.

Zprávy z odborů

Odbor v Opavě

Největší odbor Matice slezské připravuje členskou schůzi, pozvánka je na předchozích stránkách. Stručný výtah z jeho činnosti v minulém roce proto přineseme až v dalším čísle Zpravodaje Matice slezské. V jarním období odbor uspořádá dva vlastivědné zájezdy, na které zve nejen členy, ale také další zájemce. Oba jsou směřovány mimo Slezsko do zajímavých blízkých míst na Moravě, kam dosud odbor zájezd nepořádal.

První zájezd se koná v sobotu 18. dubna a jeho hlavními cíli jsou Boskovice a Kunštát. Boskovice nabízejí celou řadu pamětihodností, ne však na všechny bude dostatek času. Kromě zřícenin boskovického hradu, který uvidí účastníci zájezdu pouze z úpatí hradního kopce, je počítáno s návštěvou zámku, který byl navrácen původním majitelům. Protože jednu jeho část užívají k bydlení, je přístupná část zámku ve velmi dobře udržovaném stavu stejně jako zámecký park. Mimořádnou památkou města je však židovské město, s nímž se seznámíme krátkou procházkou s historickým výkladem.

Zájezd pak pokračuje do Kunštátu, kde byl před relativně krátkou dobou zpřístupněný dlouho uzavřený zámek. I přes poměrně špatný stav způsobený jeho nevhodným využíváním v minulém období nabízí řadu zajímavostí ve dvou prohlídkových okruzích. V programu zájezdu je ještě návštěva Jeskyně blanických rytířů v Rudce u Kunštátu. Cena zájezdu je pro členy MS 300 Kč, pro ostatní 330 Kč. Odjezd od Matičního domu v 7.15 hodin.

V rámci druhého zájezdu, který se koná v sobotu 30. května, se jeho účastníci podívají na malebné Valašsko. Hlavním cílem je Vsetín, na programu bude procházka městem a prohlídka Muzea regionu Valašsko ve vsetínském zámku. Po návštěvě muzea zájezd zamíří do Beskyd se zastávkou v Karolině se známou sklárnou. Přes Velké Karlovice se pak vyjede podle počasí buď na hřeben Javorníku ke středisku na Portáši s možností krátké vycházky na chatu Kohútka nebo na Soláň. Cena zájezdu je 220 Kč pro členy a 240 Kč pro ostatní zájemce. Odjezd od Matičního domu v 7.15 hodin.

V uvedených cenách nejsou zahrnuty vstupy do objektů. Přihlášky s úhradou přijímá tajemník odboru v úředních hodinách.

Odbor v Hradci nad Moravicí

Členská schůze odboru, jehož členská základna zvolna, leč trvale narůstá a dosáhla koncem minulého roku již 63 členů, hodnotila celoroční práci v pátek 23. ledna. Nejpodstatnější z jeho činnosti je zvyšování zájmu členů o místní památky a péče o ně. Zahrnuje to brigádu v zámeckém parku, při níž byly osazeny tři památné kameny s původním označením cest v zámeckém parku, obnovení vyhlídkového místa na Žimrovické skále, údržbu a čištění dřívě opravených lesních studánek a dokončení jejich zastřešení. Členové odboru rovněž iniciovali průzkum místního kostela sv. Petra a Pavla, jehož výsledky budou sloužit dalšímu bádání této významné městské památky. Nejen pro členy, ale i pro další zájemce uspořádal odbor autobusový vlastivědný zájezd na Novojičínsko a vlastivědné vycházky po pověstí opředeném kopci Hanuši a také po opavském hřbitově. Dále udržuje a doplňuje vývěsky ve městě s tématy vztahujícími se k minulosti Hradce a jeho obyvatel. Členové přítomní na schůzi byli seznámeni i s letošními plány, z nichž je nejbližší květnový zájezd (18. května) do východní části Slezska, při kterém účastníci navštíví Dolní Lomnou a Hřčavu s hraničním trojmezím. Šestičlenný výbor vede velmi obětavě Ing. M. Wolf.

Odbor v Krnově

Také v krnovském odboru se již uskutečnila členská schůze, a to ve čtvrtek 5. března. Odbor registruje 48 činných členů. Jeho činnost charakterizují akce zaměřené na veřejnost, při níž spolupracují s dalšími místními organizacemi. Vloni to byla jarní akce Velikonoční tvoření, při které účastníci vyráběli velikonoční dekorace z různých materiálů a tradiční předvánoční soutěž „Pečeme perníčky“ s cenami pro nejlepší výtvary. Členové odboru se velmi čile zúčastňovali veřejných akcí ve městě a také zájezdu do Ratiboře, při kterém spojili své síly s krnovskými učiteli-seniory. Odbor, který vede dřívější knihovnice E. Garguláková, hospodaří se skrovnými prostředky, avšak jeho působení je ve společenském životě města viditelné.

Odbor ve Stěbořicích

Patří k nejmenším a také nejmladším odborům Matice slezské. Ale už v roce svého vzniku se ve výsledcích Matice slezské výrazně prosadil projektem podpořeným Evropskou unií, který vrcholil velmi úspěšnou jednodenní konferencí věnovanou slezskému buditeli, rodákovi z Dolního Benešova P. Cyprianu Lelkovi. O celé akci jsme podrobně informovali v 71. čísle našeho zpravodaje. Ani v loňském roce nebylo na aktivitě odboru, který inicioval a ve spolupráci s dalšími organizacemi připravil instalaci a odhalení pamětní desky spoluzakladateli a prvnímú předsedovi Matice opavské P. L. Ochronovi. O celém průběhu této akce, která vzbudila mimořádný zájem a které se zúčastnili také významní představitelé veřejného života, jsme informovali v minulém čísle. Proto členská schůze odboru, která se uskutečnila 13. února, měla co hodnotit. Její účastníci však spíše diskutovali o budoucnosti odboru, která bude do značné míry zaměřena na prohlubování vzájemných kontaktů Čechů a Poláků po obou stranách hraniční řeky, zejména starousedlíků, což souvisí s odborným zájmem členů odboru o vyhledávání společných jazykových vlivů v nářečí jejich uživatelů. Tento výzkum jistě povede k řadě nových poznatků.

Odbor v Třanovicích

Odbor nyní sdružuje 74 členů, v jehož čele stojí jedenáctičlenný výbor s předsedou Ing. Karlem Březinou. Členská schůze se konala již v loňském roce těsně před jeho závěrem. K nejnáročnějším akcím loňského roku, obdobně jako je tomu také u dalších odborů Těšínské oblasti Matice slezské, patřila spoluúčast na Slezských dnech v Dolní Lomné. Ta je totiž spojena s přípravou a prodejem občerstvení na festivalových dnech ve vlastním stánku, tedy domku v národopisném areálu, který však vyžaduje celoroční péči o jeho zachování v provozuschopném stavu. Na tom má zásluhu vždy větší počet členů. Na druhé straně to také vyžaduje živnostenskou zručnost, protože to je spojeno s mnoha předpisy a ekonomickými znalostmi. Dobré výsledky z účastí na Slezských dnech představují pak významnou finanční podporu pro další činnost odboru. Hospodaření odboru bylo vloni mírně ztrátové, což způsobila menší návštěvnost Slezských dnů a tím i nižší příjem ze stánkového prodeje, přesto se celkový obrát pohyboval v hodnotě kolem sto padesáti tisíc korun. Výbor odboru také uspořádal dva úspěšné celodenní zájezdy, jeden na Slovensko, jehož cílem byl zámek Bojnice, a další do Kroměříže. K tradičním akcím odboru, které se uskutečnily také vloni, patří kromě besed též programy začleněné do života obce: Účast na Majfestu a smažení vaječiny. Vloni k tomu přistoupila navíc prezentace odboru u příležitosti vyhlášení Třanovic „Vesnicí roku Moravskoslezského kraje 2014“. Příkladem pro jiné odbory je trvalé sledování životních jubileí členů spojené s návštěvou jubilanta a předání drobného dárku. Vloni to představovalo dvanáct návštěv a stejný počet je i v letošním výhledu. Odbor nemá v obci vlastní prostory, a proto se sluší poděkovat vedení obce, které umožňuje funkcionářům odboru využívat k jejich činnosti místnost na obecním úřadě.

Informace ze sekretariátu

Odešli z našich řad

V Opavě zemřel dne 23. ledna po kratší vážné nemoci pan **Oldřich Šveder** ve věku 91 let. Byl spolu se svou před dvěma roky zemřelou manželkou členem Matice slezské hned od jejího obnovení v roce 1990. Patřil k pilným účastníkům matičních akcí až do doby, kdy mu to znemožnila nemoc. Ač povoláním technik, zajímal se o historii a zejména o heraldiku a rodokmeny slezských osobností.

Na zemřelého člena a dobrého kolegu budeme trvale vzpomínat.

Upozornění pro členy Matice slezské

Vstoupili jsme do nového roku a to nás nutí připomenout, že je třeba uhradit členské příspěvky. Jejich výše se liší podle rozhodnutí jednotlivých místních odborů, u všech jsou však velmi nízké. V opavském odboru to představuje roční částku 100 Kč u výdělečně činných členů, pro ostatní jen 50 Kč. Protože čas velmi rychle utíká, stává se, že u některých členů dochází občas k prodlení úhrady a dluží pak příspěvek nejen za loňský rok, ale i za období předcházející. Pokud tak tomu je, upozorníme členy oznámením vloženým do tohoto, případně do dalšího čísla zpravodaje. Podporujícím členům přikládáme, většinou dle jejich přání, složenku pro případný příspěvek na podporu činnosti Matice slezské. Tito členové však **nemají** povinnost členský příspěvek platit. Za každý příspěvek ovšem předem děkujeme.

Úřadování sekretariátu MS v Opavě

Sekretariát je přístupný denně v době přítomnosti tajemníka, je však vhodné návštěvu mimo úřední hodiny ohlásit předem na tel. č. 553 716 365 nebo mobilu 721 225 212 či na e-mailu maticeslezska@atlas.cz. Úřední hodiny jsou pondělí a středa od 14 do 17 hod.

.....

.....

Zpravodaj Matice slezské, č. 76

Vydává výbor Matice slezské v Opavě, připravil V. Kočvara

Vyšlo v březnu 2015